

T R PL

X

III

B

E

*Hari
Štajner*
**O njima
se govori**

Biblioteka
„Savremenik“
Knjiga šesta

СТУБОВИ КУЛТУРЕ

Urednik
Predrag Marković

Hari Štajner

***O njima
se govori***

Oprema
Dušan Šević

Beograd
2011.

Reč autora

Pedeset svetskih ličnosti, od ukupno 150 koje su se šest godina, počevši od 1993, našle u nedeljniku *Vreme* u rubrici „O njima se govori“, ponovo se predstavlja javnosti. Sada – u ovoj knjizi, prkoseći ujedno nepisanom pravilu da za njih nema reprize, da se o jednoj ličnosti ne piše dva puta. Šta me je ponukalo da prekršim ovo pravilo? Ima više razloga, ali osnovni je prilika da se i na ovaj način osveži sećanje na svetske ličnosti i događaje koji su obeležavali nedelje tih dramatičnih godina. Bio je to kraj decenije, kraj dvadesetog veka i – kraj Jugoslavije. Raspala se jedna država, nastale su nove, sve nezavisne i suverene. Ali, čitaoci će to sigurno primetiti, među svim tim ličnostima o kojima sam pisao nema i lidera tih novih država.

Rubrika „O njima se govori“ bila je deo lista koji se bavio događajima u svetu, dakle u inostranstvu. Ne samo zbog žala za mojom zemljom, koja se raspadala (i to na najstrašnji način), teško sam, preko noći, „priznavao“ da se radi o inostranstvu. Istovremeno, kao nenamerna potvrda teze o izuzetnoj dramatičnosti tih godina, od pedeset državnika zastupljenih u ovoj knjizi dobar deo je privlačio pažnju svetske javnosti upravo zato što su se bavili Jugoslavijom. Ne mogu da tvrdim da je u izboru ličnosti koje se pojavljuju u ovoj knjizi bilo nekog sistema. Ne, izbor je krajnje proizvoljan. Jedini „sistem“ jeste – hronologija.

Sasvim slučajno, Torvald Stoltenberg (ondašnji ministar inostranih poslova Norveške, a otac današnjeg norveškog premijera), među prvim stranim državnici-
ma angažovanim u bezuspešnim pokušajima da se spasi

Na koricama

~~Piranezi, grafika iz druge polovine XVIII veka~~

što se spasti nije moglo, otvara ovu knjigu, a zaključuje je Švajcarčinja Karla del Ponte, nekadašnja glavna tužiteljica Haškog tribunala. Tu su još Oven, Ćurkin, Ćernomirdin, Solana, Ahtisari, Ešdaun, Holbruk, Akaši...

Čitaocima dugujem još jedno objašnjenje. Ako ne računam prve dve-tri godine, kada sam u *Borbi* počeo da se bavim novinarstvom, u stvari kada sam „šegrtovao“ u redakciji u kojoj su bila mnoga poznata novinarska imena, sve kasnije godine – u *Večernjim novinama*, *NIN*-u i na kraju u *Vremenu* – bio sam spoljnopolitički novinar. Pisao sam o burnim, često i krvavim, ali i lepim i prijatnim događajima u svetu, o „običnim“ ljudima, ali i o ministrima, premijerima i predsednicima, političarima i državicima koji su obeležavali sve te silne godine i decenije kojima sam se bavio novinarstvom. Izveštavao sam o značajnim međunarodnim skupovima kod nas i u svetu, intervjuisao i razgovarao sa mnogim svetskim poznatim ličnostima.

Kada smo se u *Vremenu* dogovorili da se pridružim kolegama koji su već imali svoju kolumnu (još nismo našli „srpskiji“ izraz), da pravim portrete, da pišem o ličnostima koje su na neki način obeležile proteklu nedelju u svetu, sva moja ranija iskustva su mi i te kako dobro došla. Naravno, lično sam poznao tek ponekog, ali zato je sada tu bio internet sa neograničenim mogućnostima saznavanja svih potrebnih i neuporedivo više nepotrebnih podataka o dotičnoj ličnosti. Nije, dakle, problem bio naći dovoljno materijala za portrete, problem je bio kako u moru podataka, s obzirom i na tačno utvrđeni prostor u listu, odabrati one koji će čitaocima na najbolji način predstaviti svetsku „ličnost nedelje“.

Đavolski težak posao. Pažljiviji čitalac će primećivati da u opisivanju izabrane ličnosti autor često upotreb-

ljava izraze kao „oni koji ga bolje poznaju“, „kako ga je opisao jedan dobar znalac“, ne bi li što vernije dočarao dotičnu ličnost. Kada u nekom od mnogih internet pretraživača potražite željeno ime dobićete neverovatnu količinu podataka. Gotovo da je bilo lakše pisati kada su se u nekoj beogradskoj novinskoj dokumentaciji iščitavali isečci zalepljeni na belom papiru!

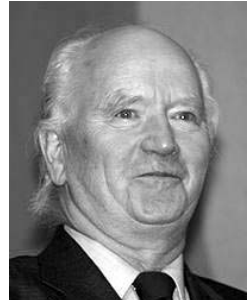
I na kraju, još jedanput, otkud među pedesetak ličnosti okupljenih u ovoj knjizi toliko ljudi vezanih za događaje u Jugoslaviji? Nažalost, „o njima se govorilo“ pre petnaestak godina, u vreme kada se Jugoslavija u krvi raspadala, a mi ni danas, ni sebi ni drugima, ne uspevamo da objasnimo zašto se sve to dogodilo i da li je baš moralo tako da se dogodi. Slaba je uteha da to nisu uspevale ni neke ličnosti iz ove knjige.

U Beogradu, juna 2011.

Hari Štajner

Torvald Stoltenberg

Najteži zadatak

Najavljujući povlačenje sa mesta kopredsednika mirovne konferencije o bivšoj Jugoslaviji Saurus Vens, jedan od zasigurno najstarijih, ali i najuspešnijih živih svetskih diplomata, rekao je da je upravo ovaj poslednji posao bio najteži u njegovoj dugoj karijeri. Prihvatajući predlog generalnog sekretara Ujedinjenih nacija Butrosa Galija da prvog ma-

ja zauzme Vensovo mesto, norveški ministar inostranih poslova Torvald Stoltenberg je – posle kraćeg razmišljanja i konsultacija sa predsednicom vlade – mogao samo da ponovi reči starijeg američkog kolege: „Biće to verovatno najteži zadatak u karijeri.“

Kada jednom na ovim prostorima ipak zavлада mir, a i to će se valjda dogoditi, ime Sajrusa Vensa ostaće zabeleženo kao ime čoveka koji je pošteno, vešto, uporno, samopregorno nastojao da postigne nemoguće – da izmiri zavađena jugoslovenska plemena, da okonča najsuroviji sukob posle Drugog svetskog rata. Uostalom, i dva do sada jedina sveobuhvatna mirovna plana – onaj za Krajinu, koji se ipak ostvaruje, i ovaj za Bosnu i Hercegovinu, koji upravo ovih dana prolazi kroz teške porođajne muke – nose njegovo ime. Po čemu će biti zapamćen njegov naslednik, Norvežanin rođen osmog jula 1931. u Oslu?

Ako je verovati jednom Stoltenbergovom prijatelju, koji je za njega rekao da svakom poslu pristupa sa puno optimizma, da je nepokolebljiv, najčešće i uspešan, možda

i ima izgleda se ostvari njegova trenutno najveća ambicija i san, kako je to rekao u jednom intervjuu: „Želim da doprinesem miru i zadovoljavajućem rešenju za sve ljude i narode bivše Jugoslavije.“ Pri tome on je potpuno svestan ogromnih teškoća koje ga čekaju. A to što će ugledno, ali, u suštini, i lagodno mesto ministra inostranih poslova zameniti trenutno verovatno najtežim mogućim zadatkom koji jedan diplomata danas uopšte može da dobije, Stoltenberg u već pomenutom intervjuu ovako objašnjava: „Da sam rekao ‘ne’, taj odgovor bi pratio moju savest do kraja života. Nisam želeo da me mori savest.“

Ovo objašnjenje umnogome kazuje i o karakteru norveškog diplomate, o spremnosti da prihvati najteže zadatke, ali i o očekivanjima da partneri, koje je inače uvek spreman da do kraja sasluša, poštuju i njegova opredeljenja. Nije zgoreg zato citirati i mišljenje Stoltenbergovog ličnog poznanika, beogradskog profesora Filološkog fakulteta Ljubiše Rajića, koji je nedavno razgovarao sa norveškim diplomatom. Rajić, naime, upozorava na nerealan očekivanja nekih ovdašnjih krugova koji o norveškom diplomati govore kao o „našem čoveku“:

„Stoltenberg nema iluzija o kvalitetu i pouzdanosti ovdašnjih političara, njihovoj spremnosti za mir i demokraciji raznih režima na prostoru bivše Jugoslavije. Ne veruje mnogo nacionalnim vođama i etničkim partijama, jer oni oličavaju otprilike sve ono što je suprotno njegovim političkim načelima. Za razliku od mnogih drugih zapadnih političara, ne zaboravlja da na prostoru bivše Jugoslavije postoji i opozicija i veoma je voljan i spreman da razgovara sa njom, ali i nju meri istim merilom kao i vlast: spremnost na mir i demokratski razvoj.“

Priča o „našem čoveku“, međutim, nije bez osnova. Na početku diplomatske karijere, odmah posle mesta vicekonzula u San Francisku, Stoltenberg, 1961. godine, dola-

zi u Beograd kao sekretar ambasade i tu ostaje tri godine. I pre toga, a pogotovo po odlasku iz Jugoslavije, gde je inače dobro naučio naš jezik, on održava veze sa mnogim Jugoslovenima. Treba se podsetiti da je to vreme još živih sećanja na Drugi svetski rat, a u tom ratu Norvežani su ne samo saosećali sa jugoslovenskim internircima koje su Nemci poslali u njihovu zemlju već i pružili bezbrojne primere najlepše ljudske solidarnosti.

Stoltenberg je za te tri godine proputovao celu Jugoslaviju, upoznao mnoge ljude, stekao mnogo prijatelja. Njegov dom u Oslu, njegova porodica (supruga i troje dece, od kojih je najmlađa ćerka rođena u Beogradu) bila je domaćin brojnim prijateljima iz Beograda i drugih mesta nekadašnje Jugoslavije. I on je kasnije dolazio u zemlju koju je očigledno zavoleo, nalazeći čak i neke zajedničke karakteristike kao što je „fizička ljubav prema svojoj zemlji“.

I proteklih meseci, kada od Jugoslavije koju je poznao i koju je voleo gotovo da ništa nije ostalo, boravio je ovde više puta, i kao izaslanik Socijalističke internacionale. I, po sopstvenom priznanju, nije uspevao da shvati šta se to desilo sa nekada tako prijatnim, miroljubivim ljudima. Da li će sada uspeti da im pomogne?

Za Stoltenberga tvrde da pripada onoj, sve većoj grupi zapadnih političara koji veruju da je priznavanje pojedinih bivših jugoslovenskih republika bila velika greška. I da je upravo to preuranjeno priznavanje – ako bi mogla da se zaboravi prevashodna odgovornost domaćih gospodara rata – umnogome doprinelo sadašnjoj jugoslovenskoj tragediji. Ali, šta je tu je, i iskusni norveški diplomata sada će, zajedno sa isto tako iskusnim britanskim kolegom lordom Ovenom, pokušati da vrati mir zemlji i ljudima koji su u miru tako dugo živeli.

Svestrano poznavanje ljudi koje su njihovi nacionalni vođi tako zakrtili, baš kao i bogato diplomatsko isku-

stvo – službovao je u mnogim zemljama, bio je norveški predstavnik u Ujedinjenim nacijama, visoki komesar UN za izbeglice, u dva maha ministar inostranih poslova – u tom preteškom zadatku trebalo bi da mu budu od koristi. Možda se čak dogodi i čudo – da nekadašnje jugoslovenske republike počnu da žive jedna pored druge kao dobri susedi, kao Stoltenbergova Norveška sa Danskom, pod kojom je bila četiristo godina, ili sa Švedskom pod kojom je bila sto godina. Ali, sada je to nažalost, samo daleki san.

12. april 1993.

Dejvid Oven

Lord na Balkanu

„Teško je njemu naći neki posao“, primetio je jedan prijatelj Dejvida Ovena. „To ipak mora da bude neki značajniji posao, zar ne? Jer, on je veliki čovek, zar ne?“ Ova tvrdnja o Ovenu kao velikom čoveku nije baš opšteprihvaćena, ali u vreme kada se novopečeni lord priprema da zauzme svoje novo mesto u drev-

nom Domu lordova postoji ipak rasprostranjeno uverenje da je zaslužio nešto bolje.

Tako je juna 1992. pisao londonski *Independent* u vreme kada se u britanskoj javnosti naveliko raspredalo o tome šta bi mogao da radi Dejvid Oven pošto je i zvanično potvrdio da se povlači sa domaće političke scene. Pominjalo se mesto visokog komesara Ujedinjenih nacija za izbeglice, poslednjeg britanskog guvernera Hongkonga pre nego što ova kolonija definitivno postane deo Kine. Oven to nije prihvatao. U Ujedinjenim nacijama, govorio je, postoji samo jedno mesto koje me interesuje – generalnog sekretara.

A onda je, neočekivano za mnoge, avgusta 1992, prihvatio da zameni svog starijeg kolegu lorda Karingtona koji se, razočaran neuspehom da donese mir sada već bivšoj Jugoslaviji, povukao sa mesta kopredsednika mirovne konferencije o Jugoslaviji. Znao je i iz iskustva svog pretходnika da je to verovatno najteži mogući diplomatski zadatak trenutno na svetu, ali je isto tako znao da je to pra-

vi izazov za čoveka od akcije i ambicije kakav je uvek bio.

Upravo za takvog čoveka činjenica da je već punih trinaest godina bio daleko od stvarne vlasti i da je doživeo više političkih neuspeha morala je da predstavlja veliko životno razočaranje, pogotovo što je već u svojoj 39. godini bio britanski ministar inostranih poslova. Zadržao se, doduše, na toj funkciji samo dve godine (1977-1979), ali je naočiti lekar u punoj snazi i početkom devedesetih sigurno osetio da je upravo to posao koji će ga opet dovesti na prve stranice listova i u udarne televizijske emisije, da je to prava prilika da iskaže političku zrelost i diplomatsku veštinu koju su mu mnogi osporavali.

Znao je Dejvid Oven, doduše, i to da će, iako predstavnik svih dvanaest zemalja Evropske zajednice, biti samo kopredsednik, da će uz njega biti, odnosno da će on biti uz starog, cenjenog svetskog diplomatu Sajrusa Vensa. Oven je, priča jedan dobar znalac obojice nekadašnjih ministara inostranih poslova, od početka gajio izuzetno poštovanje prema Vensu, nikada ne bi uradio bilo šta što se Vensu ne bi svidelo, ali je upravo poslednjih meseci on bio glavna pokretačka snaga celokupnog, tako mučnog mirovnog pregovaračkog procesa. Po mnogo čemu Amerikanac i Britanac kao da su dva sveta.

Vens je uvek staložen, beskrajno strpljiv, polako ali uporno ide do cilja koji je zamislio, svejedno da li će stići za tri dana ili tri nedelje, uzdržljiv je, ne voli publicitet. Ako već, jednom u tri meseca, pristane na neki intervju, obično traži pitanja unapred.

Oven je po prirodi impulsivan, nestrpljiv, hazarder koji uživa u diplomatskoj igri, koji zna i da blefira, ali koji nije ništa manje uporan od svog starijeg kolege. On ceni moć medija, ne izbegava novinare, ne beži od publiciteta, daje i po nekoliko intervjuova dnevno, pa je i zato izaz-

vao pravi šok kod brojnih predstavnika sedme sile prilikom poslednjeg boravka u Beogradu kada im je rekao da neće da pregovara pred javnošću i da mogu da ga jure koliko god hoće, ali da im on ništa više neće reći. Ovakvo, za lorda Ovena krajnje neuobičajeno ponašanje, jedan njegov bliski saradnik objasnio je ne samo krajnje dramatičnom situacijom već i – slikovito rečeno – šahovskom završnicom kada su svi partneri u cajtnotu i kada od samo jednog dobrog ili pogrešnog poteza zavisi ishod cele partije koja već tako dugo traje.

Kod Ovenovih saradnika potražili smo i objašnjenje za izjave koje je, kao na tekućoj traci, davao svakodnevno uoči njegove poslednje balkanske turneje. Lord je, naime, za mnoge potpuno neočekivano, počeo da zagovara „najtvrdi varijantu“ – pošto je sumnjao da će samo sankcije ubediti bosanske Srbe u potpuno prihvatanje mirovnog plana koji nosi Vensovo i njegovo ime, zalagao se za pooštavanje svih vidova pritiska, uključujući i vojne mere za neutralisanje srpske artiljerije i prekid linija snabdevanja sa Srbijom i Crnom Gorom.

Ovakve izjave naišle su na očekivanu oštru reakciju, pa je Karadžić čak izjavio da lord Oven više nije kvalifikovan za pregovarača. „Nema tu ničeg neobjašnjivog“, čuli smo od Ovenovih saradnika. Lider bosanskih Srba nas je dva meseca zamajavao, dogodila se onda i Srebrenica, svetska javnost je opet bila šokirana kao u vreme Vukovara, pa je, najzad, i Savet bezbednosti doneo već poznatu rezoluciju o pooštavanju sankcija. Oven je, samo nekoliko dana pre isteka roka krenuo na balkansku turneju pokušavajući da u poslednji čas postigne nemoguće – da privoli srpsku stranu na prihvatanje plana, što bi ujedno značilo i početak skidanja sankcija Srbiji i Crnoj Gori.

Koliko je u tome uspeo videće se ovih dana, jer Oven namerava da se sa svim srpskim liderima ponovo sretne u

subotu, pa ako treba i u nedelju, dakle poslednjeg dana pre 26. aprila. Ovenovi saradnici posebno su isticali da je nerazumno proglašavati ga za „antisrbina“, da o njemu treba razmišljati kao o kopredsedniku konferencije o bivšoj Jugoslaviji i koautoru mirovnog plana koji su dve strane u sukobu prihvatile i potpisale, a treća, srpska, nije, pa je zato i logičan pritisak koji se na njih vrši. Podsećaju ujedno i na nedavno objavljeni veliki intervju u časopisu *Forin afers* gde Oven, između ostalog, podseća i na to da se „bosanski Srbi bore za teritoriju na kojoj žive stolećima“. Ali, dodaje on odmah, „naravno da njima pomažu Srbi izvan Bosne i Hercegovine i sistematski ih naružavaju“.

Nelogično je verovati da lordu Ovenu nije stalo do uspeha njegove misije. On je oduvek bio čovek željan uspeha. Teško je primao poraz koji je doživeo kao lider propale Socijaldemokratske stranke, kasniji savez sa liberalima i uopšte neuspehe na britanskoj političkoj sceni. Titula lorda mu, očigledno, nije bila dovoljna satisfakcija, pogotovo što je i on svestan činjenice da su ga mnogi istaknuti političari, uključujući i premijera Mejdžora, želeli za svog saradnika. Jer, uprkos tome što je, po opisu *Independenta*, on „agresivan, neprijatan, težak za saradnju, da lako stvara neprijatelje“, po tom istom listu on je „beskrajno uveren u svoje sposobnosti, šarmantan i hrabar, sposoban da druge ubedi u svoja uverenja“.

Najzad, on ima nečeg megalomanskog, što nije neobično za političare, ali je neobično to što njemu nije stalo do toga da bude voljen. Oven je, dodaje jedan njegov prijatelj, izrazito ambiciozan, ali ipak nikada ne uspeva da čini oportunističke korake koji bi mu pomogli. On je, tvrde neki Britanci, više od bilo koga drugog, doprineo da politička scena na Ostrvima osamdesetih godina bude upravo onakva kakva je bila.

A da li će svoj pečat ostaviti i na svetskoj sceni devedesetih, ili će to biti još jedan, ovog puta i teži i tragičniji neuspeh Dejvida Ovena znaće se možda već narednih dana.

26. april 1993.

Andrej Kozirjev

Adut u šok-diplomatiji

Bez obzira na to koliko dugo će još ostati na mestu ministra inostranih poslova, bez obzira na to šta će još sve da uradi, Andrej Kozirjev je 13. decembra prošle godine sebi obezbedio mesto u istoriji diplomatije. Tog dana, na ministarskom zasjedanju 52 zemlje KEBS u Stokholmu, ruski ministar je u roku od samo 45 minuta održao dva suštinski potpu-

nio različita govora.

U prvom je, na opšte zgražanje svih prisutnih, govorio o tome kako je teritorija bivšeg Sovjetskog Saveza postala „postimperijalni prostor u kojem je Rusija spremna da brani svoje interese svim mogućim sredstvima, uključujući vojna i ekonomska“. NATO i Zapadnoevropska unija optuženi su što pokušavaju da ojačaju svoje prisustvo na nekadašnjoj sovjetskoj teritoriji. Kozirjev je zahtevao i ukidanje sankcija protiv Srbije i poručio Beogradu da može računati na podršku Moskve. Totalnu zbunjenost i šok koji su doživeli ugledni ministri najbolje je okarakterisao jedan učesnik, promumlavši: „To je početak novog hladnog rata.“

Samo 45 minuta kasnije, posle kraće pauze koju je američki državni sekretar Iglberger iskoristio da se oporavi od iznenadnog lupanja srca i u razgovoru sa ruskim kolegom utvrdi ko je od njih dvojice poludeo, Kozirjev je opet zatražio reč: „Sve vas želim da uverim da se ni predsednik Jeljcina, koji ostaje lider i garant ruske unutrašnje

i spoljne politike, niti ja kao ministar inostranih poslova nikada nećemo složiti sa onim što sam pročitao u svom prethodnom govoru.“

Novi šok, ali i olakšanje. Istovremeno i nedoumica šta je, u stvari, Andrej Kozirjev želeo da postigne ovom dotad neviđenom diplomatskom šaradom. Ovu „zastrašujuću taktiku“, ovu „smrtno opasnu, šokantnu diplomatiju“, kasnije je objasnio i zvanični portparol sovjetske diplomatije Jastržemski, smatrajući ujedno da je Kozirjev postigao cilj: „Ponekad se za dostizanje političkih ciljeva koriste i nestandardni metodi. Njima se, očigledno, poslužio i ministar Kozirjev kako bi u najzaoštrenijem obliku svojim kolegama iskazao sopstvenu zabrinutost za sudbinu demokratije i reformi u Rusiji, želeći da im omogućí da osete atmosferu sa kojom bi se suočili ukoliko bi na vlast u Moskvi došle destruktivne snage nacional-patriotske orijentacije...“

Za mladog (tada 41 godinu) Kozirjeva, koji je tek godinu dana bio na mestu šefa diplomatije, bio je to tek početak „šok diplomatije“ kojom se on očigledno rado služi. Poznavao ruskog jezika reći će da se on njom služi samo u skladu sa svojim imenom, odnosno kada u ruci ima jak adut (na ruskom „kozir“ znači „adut“). U ovom slučaju, njegov adut bio je saznanje koliko je Zapadu stalo do Jeljcina i koliko, istovremeno, nije bio spreman da uz gromoglasna obećanja i konkretno pruži značajniju ekonomsku pomoć Rusiji.

Sličnu „šok diplomatiju“ primenio je i prilikom majske turneje prošle godine po bivšim jugoslovenskim republikama: naglo je napustio Beograd, a kada se, nekoliko dana kasnije, obreo u Ohridu sa sobom je doneo – priznanje Makedonije.

I na ovim prostorima, aktivno se uključivši u rešavanje YU-krize, neretko je izazivao, blago rečeno, nedo-

umice, pogotovo kod onih koji su smatrali da Rusija jednostavno mora da stoji iza Srbije. Optuživan je tako, naročito posle svojevremene izjave da bi „popuštanje samo ohrabrilo nacional-komuniste u Beogradu“, da je „antisrbini“, a valjda kao vrhunski dokaz za to čula se i tvrdnja da je – Jevrejin (što, uzgred budi rečeno, nije tačno). U nedavnom intervjuu beogradskoj *Politici*, Kozirjev je odgovarajući na tvrdnje o antisrpskoj politici Moskve rekao i ovo: „Možemo li da vas ubedimo da naša politika nije antisrpska već prosrpska? Mi jednostavno sve strane u sukobu pokušavamo da urazumimo... Nismo dozvolili da Jugoslavija bude izbačena iz KEBS-a i UN. Nekoliko meseci uspevali smo da odložimo sankcije. Ali, po povratku iz Sarajeva (krajem maja 1992), zbog svega što sam video, saglasili smo se sa sankcijama.“

Andrej Kozirjev upoređuje situaciju na ovim prostorima sa stanjem u svojoj zemlji. On tako govori o „konzervaciji ideja koje, doduše, imaju istorijsku potporu, ali koje apsolutno nisu umesne u sadašnjim uslovima. Otuda i težnja ka „velikoj Rusiji“, „velikoj Srbiji“ ili „velikoj Hrvatskoj“. Za njega to je u suštini „neoboljševizam“ nastao na tlu besmislenih koncepcija i nacionalističkih ideja.

Još jednu osetljivu temu, podjednako omiljenu kod nekih ljudi i ovde i u Rusiji – slovenstvo i pravoslavlje – Kozirjev realno surovo objašnjava: „Nadam se da u (ruskom) parlamentu neće doći do bezrezervne podrške u korist samo jednog slovenskog naroda (Srba) protiv svih ostalih u Jugoslaviji, do podrške samo po religioznom obeležju – pravoslavlju. Ako u Rusiji prevlada takav demagoški patriotizam, to će dovesti do raskola i samu Rusiju...“

Ali, kao nesumnjivi pragmatičar u politici, Kozirjev je, upravo ovih dana, znao i da pohvali politiku Beograda, baš kao što nije štedeo ni opredeljenje izglasano na

Palama: „Srbi u Bosni su se opredelili za opciju rata. Rusija nije dužna da se saglasi sa takvim opredeljenjem.“ I sadašnja diplomatska turneja, razgovori sa jugoslovenskim, srpskim, hrvatskim i muslimanskim liderima, a u nastavku i sa vodećim zapadnoevropskim i američkim kolegama, ima za cilj da na krajnje pragmatičan način pokrene ostvarivanje Vens-Ovenovog plana, za koji i Kozirjev smatra da trenutno bar nema alternative.

Prema njegovim rečima, ne mora se čekati da i poslednji borac u Bosni podrži ovaj plan. „Požar u bivšoj Jugoslaviji može se gasiti korak po korak.“ Koliko je i da li je najnoviji ruski plan, koji se vezuje direktno za predsednika Jeljcina, prihvatljiv i za druge, videće se već narednih dana u Savetu bezbednosti.

Biće to i još jedan ispit za mlađanog ruskog ministra inostranih poslova koji, za razliku od svog čuvenog prethodnika i imenjaka Gromika, poznatog i kao „mister njet“, svoj posao obavlja sigurno ne tako odlučno, ali zato šarmantno, sa gotovo neizbežnim osmehom. On bar uspeva da ostavi utisak da ga ne uzbuđuju mnogo teške reči kojima ga obasipaju protivnici kod kuće, ili podozrenje koje ga neretko sačekuje u inostranstvu. On ima već relativno dugu i uspešnu diplomatsku karijeru za sobom – odmah po diplomiranju na poznatoj Diplomatskoj akademiji u Moskvi postao je zamenik načelnika, pa načelnik uprave u Ministarstvu inostranih poslova. A dolaskom Jeljcina na vlast, kao čovek koji ga je podržavao i u najtežim časovima, postaje ministar inostranih poslova. Uz sve to, Kozirjev ima i dobar diplomatski pedigree – otac mu je bio diplomata, pa je Andrej i rođen u Briselu.

Postavši ministar inostranih poslova, Kozirjev je izjavio da je prošlo vreme „diplomatskog i ideološkog mesijanstva“, da je ovo „vreme pragmatizma“ i da će on takvu politiku i voditi sa ciljem da „Rusiji vrati ulogu velike

države“. Ukoliko bi u tome uspeo, ako ostane dovoljno dugo na sadašnjem položaju, ušao bi u diplomatsku istoriju ne samo zbog neviđene diplomatske šarade u Stokholmu.

24. maj. 1993.

Butros Gali

Priprema za XXI vek

Već sredinom prošle godine, samo šest meseci pošto je postao svetski funkcioner broj jedan, za Butrosa Galija se govorilo da je verovatno najsporniji generalni sekretar u bezmalo pet decenija dugoj istoriji Ujedinjenih nacija. Britance je čak optužio za razizam, velikim silama – stalnim članicama Saveta bezbednosti – nedvosmisleno rekao da ne mogu da rade bez saglasnosti Generalne skupštine, odnosno predstavnika svih zemalja, baš kao što ne mogu da donose odluke ni mimo generalnog sekretara.

Povod za nesporazum bila je odluka koju je Savet bezbednosti, pod predsedavanjem i na inicijativu britanskog predstavnika, doneo o slanju novog kontingenta „plavih šlemova“ u Bosnu. Gali je smatrao da je odluka u tom trenutku nerealna, jednostavno nesprovodiva, i da, osim toga, suviše vodi računa o interesima nekadašnjih kolonijalnih sila. „To je rat i preokupacija bogatih“, rekao je generalni sekretar, imajući u vidu masovnu tragediju gladnih u Somaliji. A pošto su ga u Sarajevu nezadovoljni i iscrpljeni građani dočekali zvižducima, on im je odgovorio: „Mogu da vam navedem deset mesta gde je gore nego kod vas.“

Dolazeći iz Egipta, za Butrosa Galija se pretpostavljalo da će biti svojevrsni ambasador trećeg sveta. Verovalo se da će uvek uspeti da obezbedi podršku tih zemalja, koje